

Дяков О. А., здобувач, ДонНУ імені Василя Стуса

**ІНФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНСЬКИМИ
ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛАМИ В УМОВАХ
ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ
(«УКРАЇНА СЕЙЧАС: НОВОСТИ, ВОЙНА, РОССИЯ»,
«ТЕЛЕГРАМНА СЛУЖБА НОВИН - УКРАЇНА»)**

У статті здійснено аналіз особливостей інформування суспільства українськими телеграм-каналами із початку повномасштабного вторгнення. Дослідження на прикладі публікацій двох телеграм-каналів: «Україна сейчас: новости, война, Россия» і «Телеграмна служба новин – Україна».

Ключові слова: Телеграм, Україна, інформування під час війни

Сучасні методи подання інформації за допомогою нових комунікативних інструментів, організація яких спричинена жорсткою корекцією алгоритмів роботи працівників інформаційної сфери, багато в чому відрізняються від традиційних саме через специфіку функціонування винайдених засобів комунікації із масами і загальними характеристиками засвоєння отриманих знань реципієнтом.

Забезпечення інформацією суспільства в умовах війни українськими телеграм-каналами потребує досліджень на предмет об'єктивності подання інформації, добросовісності власників ресурсів, достовірності інформації з огляду на те, що значна кількість таких каналів не є офіційними медіа, а також загальної якості та ефективності їх функціонування в контексті висвітлення подій російсько-української війни.

Дослідженнями у сфері організації функціонування та якості роботи соціальних мереж займалися Галіч Т. О., Жугай В. Й., Кузнєцова Т. В., Турчин А. В., Компанцева Л. Ф., Чернявська Л. В., Данилюк Н. О. та інші. Варто зазначити, що більшість робіт на цю тему створені до початку повномасштабного вторгнення, не фокусуються на окремих соціальних медіа та месенджерах і не розбирають конкретні кейси. Метою безпосередньо цього дослі-

дження є аналіз особливостей інформування суспільства українськими телеграм-каналами.

Опираючись на дані рейтингу «Детектор-медіа» «Топ-100 Телеграм-каналів в Україні у липні 2022 року», які розміщені на сайті Speka.media [6], для аналізу було обрано ресурси «Україна сейчас: новини, війна, Росія» і «Телеграмна служба новин – Україна», що за популярністю займали 2 і 6 місце відповідно (наведені актуальні назви каналів на березень 2023 р.).

Наразі «Україна сейчас» має близько 1,75 млн підписників, а «Телеграмна служба новин» - близько 1,05 млн підписників.

Із початку повномасштабного вторгнення обидва канали функціонували за схожим принципом. Однозначно можна констатувати приклади поширення фото та відеоматеріалів про пересування ворожої техніки та груп особового складу, місця «вильотів» ворожих ракет та бойові позиції ворога. Найбільш активною така тенденція була саме у перші дні вторгнення [8],[9]. Ця інформація може бути корисною для організації загальнонаціонального супротиву або шляхів евакуації.

«Україна сейчас» і «Телеграмна служба новин» займалися розповсюдженням корисних пам'яток і повідомлень від офіційних джерел (Генеральний Штаб, СБУ, ГУР тощо), що дало змогу у короткостроковій перспективі охопити більшу аудиторію, запобігти додаткових проблем, людських та матеріальних втрат і забезпечити реципієнтів мінімальною інформацією про засоби самозахисту, ведення прямих і альтернативних способів боротьби із ворогом [10], [4]. Аналогічна ситуація із репостами повідомлень від офіційних ЗМІ та окремих політичних осіб, що говорять від імені своєї державної посади. Варто наголосити на тому, що обидва канали в більшості зазначених випадків займалися саме поширенням контенту – вони не були офіційними першоджерелами.

Ресурси постили інформацію про збори коштів для ЗСУ, про військово-політичні акції, пропагандували в загальному проукраїнську позицію і переважно дотримувалися медійного порядку денного.

Вагомий внесок до ефективності таких ресурсів з точки зору набору і утримання аудиторії є висока швидкість доставки інформації. В середньому вони подають новини швидше за офіційні ЗМІ, пишуть більш неформальною мовою (хоча варто розуміти, що неформальність стала активно супроводжувати інформацій-

не поле із початку повномасштабної війни), що «ближче до народу». Такі характеристики є одними із ключових причин, через які люди частіше обирають неофіційні телеграм-канали, ніж зареєстровані ліцензовані медіа. Ось тут можна починати говорити про серйозні недоліки інформування такими каналами.

Висока інтенсивність створення новин і критично малий об'єм часу між отриманням інфоприводу до публікації повноцінного тексту перешкоджають своєчасній адекватній перевірці інформації. В результаті канали часто поширювали фейки, російські ІПСО, а значна кількість публікацій із помітками «за неперевереними даними», «інформація перевіряється» та «чекаємо на офіційне підтвердження» ані підтверджується, ані спростовується у перспективі [5].

Причиною неякісного інформування суспільства такими каналами є абсолютна відсутність відповідальності власників і наповнювачів таких ресурсів перед журналістськими регуляторами. Вони не є зареєстрованими ЗМІ, тому мають право поширювати упереджену, недостовірну або замовну інформацію, що не порушує Конституцію, ЦК і КК, але при цьому є абсолютно неприйнятною з точки зору принципів журналістики. Зокрема, у телеграм-каналі «Україна сейчас» регулярно з'являються тексти, що прямо або опосередковано схвалюють діяльність Рината Ахметова на систематичній основі [11]. Варто зазначити, що тексти не мають позначки «Реклама» і не створені у стилі, що притаманний відверто рекламним постам.

Передчасна публікація фотографій з місць прильотів в українські об'єкти теж могла завдати шкоди через здатність противника оперативно скоригувати вогонь. Варто зазначити, що таке траплялося рідко і, здебільшого, на самому початку вторгнення. Практично те саме стосується і неправильно зроблених фотографій українських позицій, стратегічно-важливих об'єктів і волонтерських центрів, що можуть видати їх безпосереднє місцезнаходження. Знову зазначимо, що цей пункт притаманний і багатьом офіційним ЗМІ також.

Отже, можна підсумувати, що інформування суспільства досліджуваними телеграм-каналами має низку особливих характеристик. На прикладі роботи «Україна сейчас» і «Телеграмна служба новин» протягом повномасштабного вторгнення РФ можна зробити висновки щодо переваг та недоліків такого інформування.

Із кінця лютого 2022 року телеграм-канали поширювали корисну інформацію від державних організацій та окремих політиків, зливали відео та фото переміщень і безпосередньої локації російських збройних сил, публікували пости про збори коштів на підтримку української армії, займалися проукраїнською пропагандою та російською контрпропагандою (загалом). Особливості цих ресурсів, такі, як швидкість і часткова неформальність подання новин, забезпечили їх великою аудиторією у короткий термін і збільшили потужність вищезазначених позитивних факторів у своїй реалізації.

Ті ж самі особливості досліджуваних телеграм-каналів ставали причинами поширення ними дезінформації, відвертих фейків або неперевіреної інформації, що залишалася непідтвердженою у перспективі. Відсутність відповідальності цих ресурсів перед журналістськими організаціями призвела до систематичної появи постів із ознаками джинси («Україна сейчас»). Крім цього, можна привести приклади публікації каналами фото та відео українських позицій, волонтерських центрів та просто стратегічно важливих об'єктів, що могли зазнати шкоди через зайву візуалізацію у мережі.

Список літератури

1. Галіч Т. О. Соціальні Інтернет-мережі та віртуалізація суспільного життя. Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. 2010. № 1. С. 145–152.
2. Жугай В., Кузнецова Т. Особливості телеграм-каналів як новітніх інструментів медіа: український контекст. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика. 2021. № 6 (3). С. 120–125.
3. Компанцева Л. Ф. Соціальні мережі в когнітивно-прагматичному вимірі. Мовознавство. 2017. № 3. С. 62–75.
4. Телеграмна служба новин – Україна. Пост від 26.02.2022. URL: https://t.me/tgsn_ua/12126
5. Телеграмна служба новин – Україна. Пост від 20.07.2022. URL: https://t.me/tgsn_ua/38023
6. Топ найпопулярніших серед українців телеграм-каналів очолила «Труха Україна» — хто ще у списку. URL: <https://speka.media/top-nairopulyarnisix-sered-ukrayinciv-telegram-kanaliv->

- ocolila-truxa-ukraina-xto-shhe-u-spisku-p1mwzр (дата звернення: 26.03.2023).
7. Турчин А. В. Класифікація соціальних мереж. Актуальні задачі та досягнення у галузі кібербезпеки : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 23–25 листопадн 2016 р.). Кропивницький: КНТУ, 2016. С. 206.
  8. Україна Сейчас: новости, война, Украина. Пост від 24.02.2022. URL: https://t.me/u_now/17821
  9. Україна Сейчас: новости, война, Украина. Пост від 24.02.2022. URL: https://t.me/u_now/17839
  10. Україна Сейчас: новости, война, Украина. Пост від 24.02.2022. URL: https://t.me/u_now/17956
  11. Україна Сейчас: новости, война, Украина. Пост від `12.12.2022. URL: https://t.me/u_now/78671
  12. Чернявська Л., Данилюк Н. Телеграм-канали як інструмент диджиталізації українських масмедіа. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика. 2021. № 6 (3). С. 192–198.